21/01/2019

Ιερά Μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου – Σπηλαίου Γρεβενών

/ Ιερές Μονές

Το ιστορικό μοναστήρι της Κοίμησης της Θεοτόκου βρίσκεται στη βορειοανατολική είσοδο του χωριού. Το καθολικό και τμήμα του ισογείου της βόρειας πτέρυγας, ανακατασκευασμένο, είναι τα μόνα που έχουν απομείνει από την άλλοτε ανθούσα Μονή.

Σύμφωνα με τη λιθανάγλυφη κτητορική επιγραφή, η οποία αναφέρει το σταυροπηγιακό χαρακτήρα της Μονής, το Καθολικό, αφιερωμένο στην Παναγία, ιδρύθηκε στα 1633, επί αρχιεπισκόπου Γαβριήλ από τη Μηλιά Μετσόβου. Κτήτορες ήταν μεταξύ άλλων, τα ονόματα των οποίων δεν έχουν διασωθεί, δυο ιερείς με το όνομα Δημήτριος, οι ιερομόναχοι Παχώμιος, Σάββας και Γαλάκτιος και ο μοναχός Παρθένιος.

Το Καθολικό ανήκει στον αγιορείτικο τύπο του σύνθετου τετρακιόνιου

σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού με τρούλο και πλευρικούς χορούς. Εδώ απαντά ο στενός πρόναος με την τριπλή διαίρεση, αντί της ευρύχωρης λιτής, όπως συμβαίνει συνήθως σε όλα τα παραδείγματα έξω από τον Άθωνα. Στην περίπτωσή μας ο τύπος παραλλάσσει ως προς τη διαμόρφωση του κεντρικού χώρου του κυρίως ναού με την προσθήκη ενός ακόμη ζεύγους πεσσών στα δυτικά, όπου δημιουργείται ένα είδος νάρθηκα.

Στην τοιχοδομία του Καθολικού συνδυάζεται αρμονικά η βυζαντινή οικοδομική παράδοση με την αντίστοιχη τοπική της Ηπείρου και της Πίνδου. Επιμελέστερη στα κύρια σημεία του ναού (αψίδες ιερού, χοροί, τύμπανα τρούλων) αποτελείται από ορθογωνισμένους πωρόλιθους που εναλάσσονται με ζώνες οπτόπλινθων σχηματίζοντας τυφλά αψιδώματα.

Στα δυτικά το Καθολικό φέρει μεταγενέστερο εξωνάρθηκα του 1910. Στη βορειοδυτική γωνία του νάρθηκα εφάπτεται νεότερο, σύγχρονο του εξωνάρθηκα, τριώροφο κωδωνοστάσιο.

Στο εσωτερικό του, ο ναός είναι κατάγραφος με εξαιρετικής τέχνης αγιογραφίες. Το κεντρικό τμήμα του κυρίως ναού με τον τρούλο και τους δύο χορούς αγιογραφήθηκε το 1650 από τους ζωγράφους Νικόλαο και Ιωάννη, ενώ ο υπόλοιπος ναός και ο νάρθηκας ιστορήθηκαν το 1658 από τους ζωγράφους Μιχάλη και Ηλία που κατάγονταν από τα χωριά Ζέρμα Ηπείρου και Επταχώρι Καστοριάς αντίστοιχα, σύμφωνα με τις αντίστοιχες κτητορικές επιγραφές. Ο μεταγενέστερος εξωνάρθηκας αγιογραφήθηκε το 1911 από το Σαμαριναίο αγιογράφο Γεώργιο Δ. Πιτένη. Στο εσωτερικό διασώζει ξυλόγλυπτο, επιπεδόγλυφο, επιχρυσωμένο τέμπλο του 17ου αι., εξαιρετικής τέχνης με γραπτές διακοσμήσεις στα θωράκια.

Αγαθονίκη Τσιλιπάκου, αρχαιολόγος
Τσιάπαλη Μαρία, αρχαιολόγος

(Πηγή: odysseus.culture.gr)

(Φώτο Χρήστος Δ. Μίμης)

ΠΗΓΗ: ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ